

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Төслийн нэр “Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон ордыг ашиглах төсөл”

Төслийн зорилго, ач холбогдол

Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх замаар төсөл хэрэгжүүлэх 5 жилийн хугацаанд 683,59 мян.м3 элс угаан баяжуулж, 1082,7 кг алт борлуулах ба тодорхой тооны хүмүүсийг ажлын байраар ханган, өөрийн компанийн болон улс, орон нутгийн эдийн засгийн чадавхийг дээшлүүлэх, Ашигт малтмалын тухай хуулийн 35.5-д заасны дагуу ашигт малтмалын нөөцийг бүрэн ашиглахад чиглэгдэнэ.

Төсөл хэрэгжүүлэгч

“Ай Би Би Ай” ХХК, Захирал: Ч.Оюунгэрэл

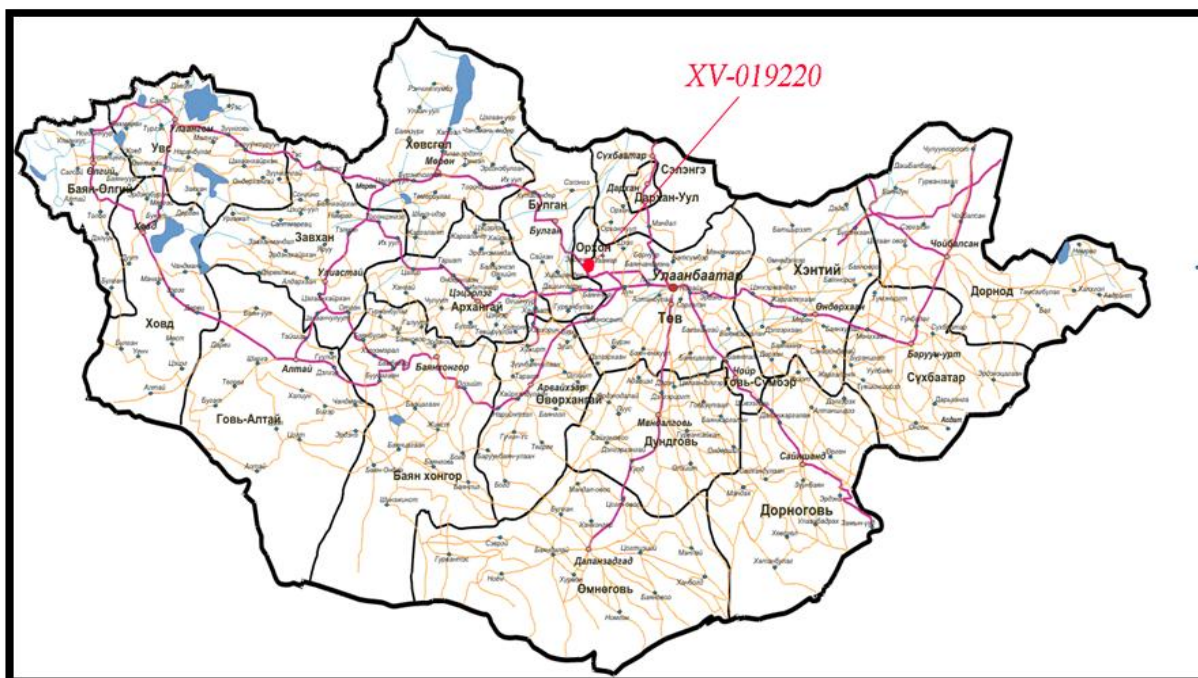
Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011453143

Регистрийн дугаар: 5809797

Утас: 99113446

Төслийн байршил

Галтын амны MV-020602 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбай нь Монгол Улсын засаг захиргааны нэгжийн хувьд тэрээр Төв аймгийн Заамар сумын нутагт оршино. Тус орд нь Улаанбаатар хотоос 195 км, Заамар сумаас 35 км-т оршино.

Зураг №1 Ордын байршил

Тусгай зөвшөөрөл нь байр зүйн хувьд М-48-137 хавтгайд нийт 3506,94 га талбайг хамрах ба газар зүйн солбилцлыг хүснэгт № 1-д үзүүлэв.

Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн солбицол

Булангийн цэгийн дугаар		Координат	
MV-020602 3506,94 га	1	104° 22' 59,42''	48° 10' 49,82''
	2	104° 23' 27,69''	48° 10' 28,59''
	3	104° 25' 40,4''	48° 10' 38,49''
	4	104° 25' 34,32''	48° 08' 5,31''
	5	104° 18' 47,94''	48° 08' 2,81''
	6	104° 18' 47,94''	48° 08' 14,35''
	7	104° 18' 42,36''	48° 08' 14,35''
	8	104° 18' 42,36''	48° 08' 17,79''
	9	104° 18' 33,01''	48° 08' 17,79''
	10	104° 18' 33,01''	48° 08' 20,26''
	11	104° 18' 25,15''	48° 08' 20,26''
	12	104° 18' 25,15''	48° 08' 48,82''
	13	104° 18' 18,69''	48° 08' 48,82''
	14	104° 18' 18,69''	48° 09' 03,15''
	15	104° 18' 14,07''	48° 09' 03,15''
	16	104° 18' 14,07''	48° 09' 20,5''
	17	104° 18' 19,91''	48° 09' 20,5''
	18	104° 18' 19,91''	48° 09' 21,76''
	19	104° 18' 22,95''	48° 09' 21,76''
	20	104° 18' 22,95''	48° 09' 23,63''
	21	104° 18' 25,33''	48° 09' 23,63''
	22	104° 18' 25,33''	48° 09' 25,88''
	23	104° 18' 27,74''	48° 09' 25,88''
	24	104° 18' 27,74''	48° 09' 49,82''
	25	104° 18' 34,91''	48° 09' 49,82''
	26	104° 18' 34,91''	48° 09' 21,82''
	27	104° 20' 00,92''	48° 09' 21,82''
	28	104° 20' 00,92''	48° 09' 49,82''
	29	104° 20' 40,91''	48° 09' 49,82''
	30	104° 20' 40,91''	48° 10' 49,82''

Төслийг хэрэгжүүлэгч "Ай Би Би Ай" ХХК нь Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших "Галтын ам"-ны алтны шороон ордыг Монгол Улсын хууль, дүрэм журмын хүрээнд эдийн засгийн хувьд үр ашигтай, байгаль орчинд ээлтэйгээр уурхайлалтын үйл ажиллагаа явуулж улмаар улс, орон нутгийн эдийн засгийн өсөлтөнд бодитой хувь нэмэр оруулах, үйлдвэрлэлийн хаягдал багатай шинэ техник технологи, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны шинэ дүрэм журам нэвтрүүлэх, орон нутгийн ард иргэдийг ажлын байраар хангах, уурхайн хаалт, нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийх, орон нутагт хүлээлгэн өгөх зэрэгт энэхүү төслийн зорилго оршино.

Төсөл хэрэгжиж буй бүс нутаг нь ашигт малтмал олборлолтын үйл ажиллагаа явагдаж байгаа нутаг юм. XV-019220 тоот хайгуулын тусгай зөвшөөрөл бүхий "Доргонот, Улаан ухаа" талбайд "Алтандорнод Монгол" ХХК 2005-2006 онуудад явуулсан эрлийн ажлын үр дүнгээр алтны шороон хуримтлал бүхий хэд хэдэн хэсэг ялгаснаас "Ай Би Би Ай" ХХК нь 2015-2016 онуудад Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон орд, Туул дэнжийн алтны шороон хуримтлал гэсэн хоёр хэсэгт геологи хайгуулын ажлыг явуулж, өрөмдлөгийн торыг нягтруулан судалж улмаар ордын нөөцийг бодитой В зэргээр, илрүүлэгдсэн баялаг Р1 зэрэгт хамааруулан тооцоолсон.

Үүнээс хойш нарийвчилсан хайгуулын ажлыг шат дараалалтай явуулж нөөцөө нэмэгдүүлэн ажиллаж байна.

ТЭЗҮ-ээр 5 жил ашиглахаар төлөвлөгдсөн ба 2025 онд олборлолтонд нийт 17,5 га талбай өртсөн.

Уурхайн олборлолтын талбайгаас 52.5 мян.м³ өнгөн хөрс, 6646,3 мян.м³ хучаас хөрс хуулан 150.0 мян.м³ элс олборлон баяжуулсан.

Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон орд нь 2025 оны 1-р сараас эхлэн хоногт 2 ээлжээр ажилласан бөгөөд ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байсан.

1. ТАЙЛАНТ ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН МЭДЭЭЛЭЛ

1.1. Уурхайн уулын ажлын гүйцэтгэл

Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон ордын уурхайн хувьд 2025 онд дунджаар 72 м гүнтэй 17.5 га талбай олборлолтод өртсөн бөгөөд:

1. Нийт уулын цул	6848.8 мян.м ³
2. Шимт хөрс	52.5 мян.м ³
3. Хучаас хөрсний хэмжээ	6646.3 мян.м ³
4. Элсний хэмжээ	150.0 мян.м ³ байв.

Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг 15,0 га талбайд хийж комисст хүлээлгэн өгсөн.

Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг 15.0 га талбайд олон наст ургамлын үр тариалан хийж уг талбай дээрээ тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд 2000 ширхэг мод тарьсан.

1.2. Уурхайн ашиглалтын систем

Уг орд нь ашиглалтын гүн ойролцоо, уул-геологийн нөхцөл харьцангуй энгийн тул тээвэртэй ашиглалтын системээр ил аргаар ашигладаг. Иймд бульдозероор эхэлж шимт хөрсийг ил уурхайн хил хүрээний гадна талд түрж шимт хөрсний овоолго үүсгэсний дараа түүний доорхи хөрс болон элсэн давхаргыг экскаватор-автосамосвалын хослолоор зөөж тээвэрлэдэг.

Үндсэн хөрсийг эхний ээлжинд гадаад овоолгод байрлуулж, ашиглалтын хоосон орон зай үүссэн шууд дотоод овоолго хийх замаар ажиллав. Энэ нь хөрс болон шимт хөрсний давхаргуудыг холихгүйгээр анх байсан төлөвт нь эргүүлэн оруулж нөхөн сэргээлт хийх боломжийг бүрдүүлдэг.

Алт агуулсан элсийг угаах төхөөрөмж байрласан талбайд зөөвөрлөн овоолго үүсгэн, үүссэн овоолгоосоо утгуурт ачигчаар угаах төхөөрөмжийг тэжээн ажиллалаа.

Уурхайлалт эхлэхийн өмнө турхайн жилд нөлөөлөлд /олборлолтонд өртөх хөрсний овоолгод дарагдах, тунаах нуурын зориулалтаар ухах/ өртөх талбайн шимт хөрсийг хуулах, шимт хөрсний овоолго үүсгэх

- Хөрсний гадаад болон дотоод овоолго үүсгэх
- Дотоод, гадаад овоолгоор ухагдсан сул орон зайг нөхөн дүүргэх
- Нөхөн дүүргэсэн болон гадаад овоолгын талбайг тэгшлэх, хэлбэршүүлэх, нягтаршуулах
- Эргэлтийн усан санг хуурайшуулах, хурдас чулуулгаар дүүргэх, тэгшилж хэлбэршүүлэх

- Бусад нөлөөлөлд өртсөн талбайг түрж тэгшлэх
- Тэгшлэлт, техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих
- Шимт хөрсөөр хучсан талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийх

Шимт хөрсийг хадгалахдаа уурхайн ашиглах хэсгийн гадна талд шимт хөрсний овоолго үүсгэн “MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” стандартын дагуу хадгална. Олборлолтонд өртөх талбайн шимт хөрсийг жил бүрт нь хуулах ба хуулсан шимт хөрсөө тухайн жилдээ эсвэл дараагийн жилд нөхөн сэргээлтэнд ашигладаг.

1.3. Уурхайн ажилласан горим

Галтын амны алтны шороон ордын уурхай нь улирлын чанартай ажиллаж 2025 оны 1-р сарын 20-ны өдрөөс эхлэн баяр ёслолын өдрүүд болон цаг агаарын сааталтай өдрүүдээс бусад өдрүүдэд 2 ээлжээр ажилласан.

1.4. Усан хангамжын эх үүсвэр, усны хэрэглээ

Унд ахуй:

Уурхайд байнгын 150 хүн ажилласан тул хоногт $150\text{л}/\text{хоног}/\text{хүн} * 150 \text{ хүн} = 22.5\text{м}^3$, жилд $300 \text{ хон} * 22.5\text{м}^3 = 6750\text{м}^3$ ус хэрэглэсэн.

Хүснэгт №2

Унд, ахуйн усны хэрэглээ

Ашиглалтын жил	Ажилчдын тоо	Хоногт, м ³	Сард, м ³	Жилд, м ³
2025	150	22,5	675,0	6750

Унд ахуйн хэрэгцээнд 2025 онд 6750 м^3 ус хэрэглэсэн.

Баяжуулалт: Галтын амны алтны шороон ордын баяжуулалтанд зарцуулагдах усыг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны А/301 дугаар тушаалын 2-р хавсралтын дагуу 1 м^3 элс угаан баяжуулахад 4.0 м^3 ус орохоор тооцоолов. 2025 онд 150.0 мян.м^3 элс угаан баяжуулсан.

Хүснэгт №3

Элс угаан баяжуулахад зарцуулсан усны хэмжээ

Хоногт баяжуулах элсний хэмжээ	м ³	914.3
Хоногт шаардагдах усны хэмжээ	м ³	$914,3 * 4 = 3657.14$
Элс угаан баяжуулахад шаардагдах хугацаа	хоног	$207030 / 914,3 = 164$

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

Эргэлтийн усан санд тогтмол байх усны хэмжээ	м ³	3657,14*5=18285.7
Ууршилт шүүрэлтээр алдагдах усны хэмжээ	м ³	3657,14*164*0,2=119954.2
Технологид ашиглах нийт усны хэмжээ	м ³	119954.2+18285.7=138239.9

Алтны шороон ордын баяжуулах үйлдвэрийн эргэлтээр ашиглах усны хэмжээг 80% гэж тооцоолдог байна. Иймд тус төслийн ТЭЗҮ-д тооцоолсны дагуу эргэлтээр ашиглах усны хэмжээг 80% гэж тооцлоо.

Мөн түүнчлэн зайлшгүй байх усны нөөцийг 18285,7 м³ байхаар тооцвол нийт 138239.9м³ ус хэрэглэсэн тооцоо гарч байна.

Тоос дарах: Дотоод тээвэрлэлт, хөдөлгөөнөөс үүсэх тоосжилт дарахад шаардлагатай усны хэрэглээг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны А/301 дугаар тушаалын 13-р хавсралтын дагуу 1 м² талбайн тоосжилт дарахад 2 л ус зарцуулахаар тооцоолов. Жилд 10км урт, 4,5м-ийн өргөнтэй зам талбай усласан ба хоногт 1 удаа, 1 жилд 60 хоногийн хугацаанд усалгаа хийв. $60\text{хоног} * 10000\text{м} * 4,5\text{м} * 2\text{л} = 5400\text{м}^3$ ус хэрэглэсэн.

Биологийн нөхөн сэргээлтийн ус хэрэглээ:

Нөхөн сэргээлтэнд зарцуулагдах усыг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны А/301 дугаар тушаалын 11-р хавсралтын дагуу олон наст ургамлаар нөхөн сэргээсэн талбайг 4 л/м² нормоор услахаар тооцсон.

2023 оноос 2025 оны хооронд нийт 5900 ширхэг мод тарьсан боловч одоогийн байдлаар 2084 ширхэг мод ургаж байна. Эдгээр модыг тайлант 2025 онд 25 л/ш нормоор 4 удаа усалсан бөгөөд усалгаанд 208,4м³ ус ашигласан.

Уурхайн биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын хүрээнд 15,0 га талбайд олон наст ургамлын үр тариалах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд уг талбайг тайлант онд 4л/м² нормоор 2 удаа усалсан.

Усалгаанд $15 * 10000 * 4 * 2 = 1200$ м³ ус ашигласан.

Хүснэгт №4

2025 оны уурхайн нийт ус хэрэглээ

Баяжуулалт, м ³	Унд ахуй, м ³	Тоос дарах, м ³	Биологийн нөхөн сэргээлт, м ³	Нийт ус хэрэглээ, м ³
138239.9	6750	5400	1200+208.4=1408.4	151798.3

Тайлант онд уурхайд нийтдээ 151798.3 м³ ус хэрэглэсэн ба усны хэрэгцээг гадаргын
уснаас хангаж ажиллалаа.

1.5.Цахилгаан хангамжийн үүсвэр

Галтын амны алтны шороон орд нь дэд бүтэц сайн хөгжсөн бүс нутагт орших
бөгөөд төвийн эрчим хүчний эх үүсвэрээс өөрийн хөрөнгөөр салаалуулан өндөр
хүчдлийн шугам татан авсан тул түүнийгээ ашигласан.

2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилт

“Ай Би Би Ай” ХХК-ийн Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын амны дээд хэсэг”-ийн алтны шороон ордыг ашиглах явцад байгаль орчинд учруулж болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг багасгах болон арилгах үйл ажиллагаа, түүнд шаардагдах зардлыг төлөвлөсөны дагуу, сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар зөвлөж боловсруулахыг зорьсон болно.

Ил уурхайн олборлолтын явцад байгаль орчинд тодорхой хэмжээний сөрөг нөлөө үзүүлдэг. Ил уурхайн олборлолтын явцад анхаарах гол зүйл бол ил уурхайн олборлолтын явцад үйл ажиллагааг технологийн дагуу гүйцэтгэх, ил уурхайн ойр орчмын хөрс, ургамлан бүрхэвчийг хамгаалах явдал юм. Иймээс байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуух ажуудыг хангаж ажилласан болно.

2.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлжээ.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн ажлуудаас төлөөлүүлэн дурьдвал:

Хүснэгт №5

Сөрөг нөлөөллийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээнүүд

Төлөвлөлт	Хэрэгжилт	Нийт зардал, сая.төг
Агаарын чанар		
Салхи ихтэй үед хөрс хуулах, ачиж тээвэрлэх үйл ажиллагааг хязгаарлах	Салхи, хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд зам усалгааг байнга хийж байсан ба салхи ихтэй 12 өдөр уурхайн хөрс хуулалт, элс тээвэрлэлтийн ажлыг зогсоох арга хэмжээ авсан.	Үйл ажиллагааны зардал
Замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор замын засвар, арчилгааг хийж усалгаа тогтмол хийх	Уурхайн замыг грейдрээр тэгшлэн дулааны улиралд 20тн-ын усны машинаар усалгааг хийж байсан. Тайлант онд 2 ширхэг зам усалгааны машин ажилласан нь усалгааг тогтмол хийх нөхцлийг бүрдүүлж өгсөн.	Үйл ажиллагааны зардал

		
<p>Машин техникийн яндангаас ялгарах хорт утааг стандартын түвшинд байлгах</p>	<p>Манай уурхай сүүлийн үеийн дэвшилтэт техник, машин механизмыг үйл ажиллагаандаа ашиглаж байгаа ба нийт машин механизмууд 2017 оноос хойш үйлдвэрлэгдсэн. Иймээс хорт утааны ялгаралт стандартын түвшинд байх үндэслэлийг бий болгож байгаа юм. Мөн бид машин механизмуудын засвар үйлчилгээг тогтмол хийж сайн чанарын ШТМ авч ашиглаж байсан.</p>	<p>0</p>
<p>Тоосжилтоос хамгаалах</p>	<p>Ажилчдыг эрүүл аюулгүй орчинд ажиллах, амрах нөхцлийг бүрдүүлэх зорилгоор уурхайн кемп орчимд ургамалжуулалт хийн мод тарьсан.</p>	<p>Үйл ажиллагааны зардал</p>
<p>Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц</p>		
<p>Ахуйн хэрэглээний усыг ариг гамтай хэрэглэхэд ажилчдыг уриалах, сургалт зохион байгуулах</p>	<p>Нийт ажилчдын дунд цэвэр усны нөөц, түүнийг хэрхэн зөв зохистой ашиглах, хайрлах хамгаалах чиглэлээр сургалт зохион байгуулсан.</p>	<p>0</p>
<p>Усыг бохирдлоос хамгаалах</p>	<p>Тус ажлын хүрээнд ундны усны худаг орчмын эрүүл ахуйн хамгаалалтын хашаатай. Мөн ШТМ-ын асгаралыг хамгийн бага түвшинд байлгахыг эрмэлзэн арга хэмжээ авч ажилласан.</p>	<p>1,5</p>

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

Унд ахуйн болон үйлдвэрлэлд ашиглагдаж буй ус, үйлдвэрлэлээс гарсан уснаас тус шинжилгээ авахуулж, хариу арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх	Ундны уснаас 2 удаа, технологийн уснаас 2 удаа дээж авч шинжлүүлсэн. Шинжилгээний үр дүн хэвийн гарсан бөгөөд шинжилгээг хавсаргав.	0,6
Хөрсөн бүрхэвч		
Аливаа газар хөндөх үйл ажиллагааны өмнө шимт болон шимэрхэг хөрсний гүнийг тогтоож, тогтоосон хэмжээнд хуулах	Тайлант 2025 онд 52.5 мян.м3 шимт хөрс хуулан тусад нь овоолго үүсгэсэн. 	Үйл ажиллагааны зардал
ШТМ-ын хадгалалт, хамгаалалтыг сайн байлгаж хөрсийг бохирдуулахгүй байх	Аль болох машин механизмуудын тосны асгаралгүй байлгах тал дээр анхааран ажилласан бөгөөд гэнэтийн шланг задрах үеийн асгаралыг тэр даруй нь ухан авч шимт хөрсөөр саармагжуулах арга хэмжээ аван ажилласан.	1,0
Машин механизмын засвар үйлчилгээг хатуу хучилттай талбайд хийх, засварын газар байгуулах	Машин механизмуудын тос масло солих талбайг цементлэн асгарсан тос масло газар луу шингэхгүй байх нөхцлийг бүрдүүлэн ажиллалаа.	0,8
Газрын хэвлий		
Газрын хэвлийн чулуулгийн үе давхаргыг аль болох хуучин хэвэнд оруулах	Уулын ажил явуулах үедээ аль болох дотоод овоолго хийн нөхөн дүүргэлтийн ажлыг зэрэгцүүлэн хийж бүрэн дүүрсэн талбайг тэгшлэн шимт хөрсөөр хучин ургамалжуулах ажлыг тухай бүрд нь хийж ажилладаг.	Үйл ажиллагааны зардал
Газрын гадаргын элэгдлээс үүссэн гуу жалга, судгийг орчин үеийн хэлбэрт оруулах	Хөрс хуулалтын ажлын үед гарч байгаа хөрсөөр усны урсгалд өртөн үүссэн гуу жалгыг тэгшлэн хэлбэржүүлэх ажлыг хийдэг.	Үйл ажиллагааны зардал
Ургамлан нөмрөг		

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

Шимт хөрсний овоолгыг ургамалжуулах	Тайлант онд 100 кг олон наст ургамлын үрээр ургамалжуулсан.	3,0
Ургамлан нөмрөгийг устгах, талхлагдахаас сэргийлэх	Олон салаа зам гаргахгүй байх, гаргасан төв замаа салхитай үед услаж ургамал, амьтанд нөлөөлөх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ аван ажилласан.	Үйл ажиллагааны зардал
Амьтны аймаг		
Шилийн сар, шонхор зэрэг махчин шувуудын үүр оромж, ангуучлах нутаг, тэдгээрийн идэш тэжээл бологч амьтдын элбэгшил, байршил нутаг зэргийг харгалзан хиймэл үүр барьж өгөх	2 ширхэг шувууны үүр хийж ууланд байрлуулсан.	0,2
Ухашуудыг тойруулан хашиж амьтан орохоос сэргийлэх	Уурхайн хүрээг тойруулан эмжих байдлаар зурвас хөрсний овоолго байршуулсан.	Үйл ажиллагааны зардал
Ажилчдыг хууль бусаар ан хийхгүй байхыг анхааруулах, сургалтанд хамруулах, хяналт тавих	Үйл ажиллагаа эхлэх үед бүх ажилчдын дунд сургалт явуулж ухуулан сурталчлах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	Үйл ажиллагааны зардал
Биотехнологийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх	Энэ ажлын хүрээнд 300кг хивэг, 200 кг хужир авч Заамар сумын Байгаль орчны улсын байцаагчид хүлээлгэн өгсөн.	0,5
Нийт зардал, сая.төг		7,6

2.2. Нөхөн сэргээлтийн ажлын төлөвлөгөөний биелэлт

Галтын амны шороон ордын нөхөн сэргээлтийг “Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт, Техникийн ерөнхий шаардлага MNS5917:2008”, “MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт”, “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5918:2008” стандартын шаардлагад нийцүүлэн БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 03 дугаар сарын 30-ны өдрийн А-138 дугаар тушаалаар батлагдсан “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-ын дагуу гүйцэтгэнэ.

2.2.1. Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил

Тайлант 2025 онд 17.5 га талбай олборлолтод өртсөн бөгөөд урьд жилүүдэд ашиглалт явуулсан болон тайлант онд ашиглалт явуулж үүссэн орон зайг дотоод овоолгоор дүүргэлт хийх замаар доорх солбилцол бүхий:

Хүснэгт №6

Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн солбилцол

Техникийн нөхөн сэргээлт 15 га								
№	Тэгш өнцөгийн солбицол		Газар зүйн солбицол					
	Ү	Х	Өргөрөг			Уртраг		
			град	мин	сек	град	мин	сек
1	5334182.422	454997.6484	48	9	33.46	104	23	41.45
2	5334446.218	455070.6523	48	9	42.02	104	23	44.89
3	5334476.901	455045.4259	48	9	43.01	104	23	43.66
4	5334554.685	454742.1851	48	9	45.45	104	23	28.95
5	5334541.769	454680.4353	48	9	45.02	104	23	25.96
6	5334542.56	454655.0112	48	9	45.04	104	23	24.73
7	5334554.363	454627.6054	48	9	45.41	104	23	23.4
8	5334290.902	454466.8124	48	9	36.84	104	23	15.72
9	5334277.469	454481.7309	48	9	36.4	104	23	16.44
10	5334264.471	454538.8889	48	9	36	104	23	19.22
11	5334246.084	454739.3256	48	9	35.45	104	23	28.93
12	5334227.308	454798.0953	48	9	34.86	104	23	31.78
13	5334182.422	454997.6484	48	9	33.46	104	23	41.45

нийт 15,0 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийж хэлбэржүүлэн комисст хүлээлгэн өгсөн.

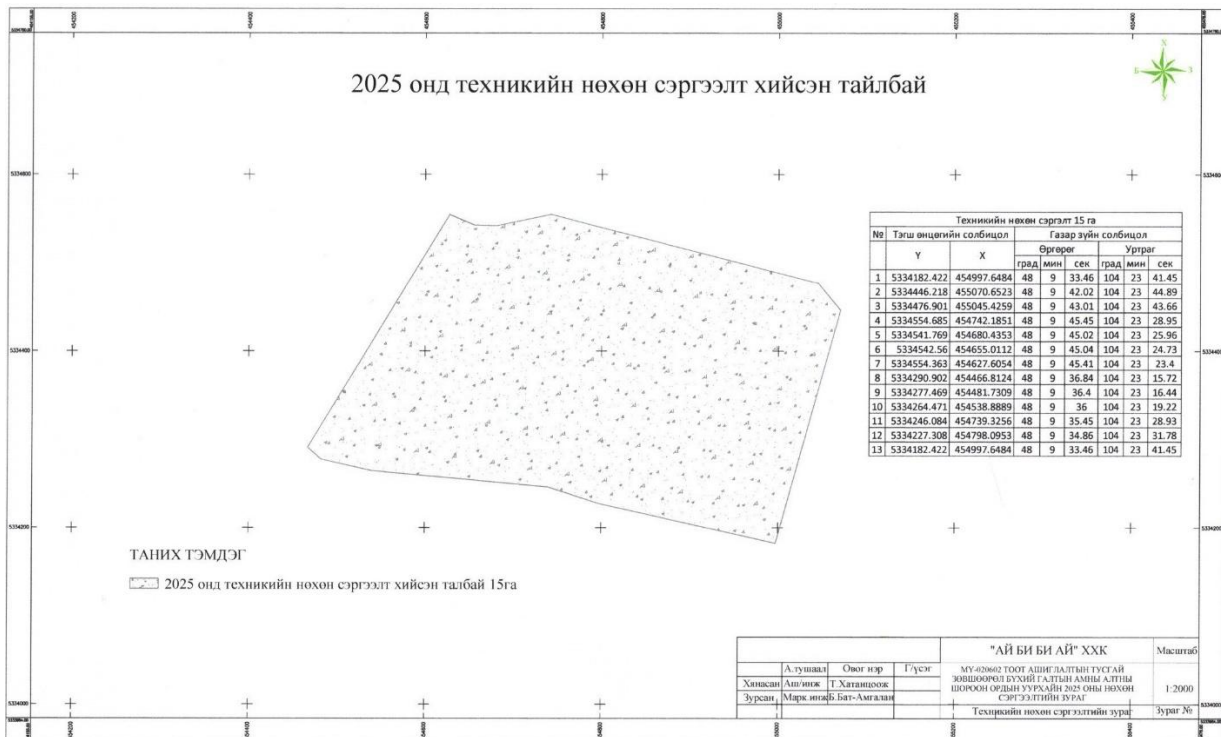

Зураг №2. Дотоод овоолгоор дүүргэлт хийж байх үеийн байдал

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

Зураг №3. Техникийн нөхөн сэргээлт хийсний дараах байдал

Зураг №4. Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн байр зүйн зураг

2.2.2. Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил

Техникийн нөхөн сэргээлт хийсний дараа ургамал ургах нөхцөлийг бүрдүүлэн шимт хөрсөөр хучин олон наст ургамлаар тариалалт хийсэн . “Ай Би Би Ай” ХХК нь 15 га талбайд шимт хөрсний хучилт хийж олон наст ургамлыг (согоовор, ерхөг, царгас, судан) нийт 800 кг үрийг хольж тарилт хийсэн.

Хүснэгт №7

Уурхай дээр таригдсан олон наст ургамал

№	Нэр төрөл	Тоо хэмжээ кг	Зураг	Тайлбар
1	Согоовор	250кг		Аль ч мал дуртай. Иймээс таримал хадлан, бэлчээрийн зориулалтаар ургуулна. Хавар эрт сэргэж, зун, намар үлэмж хэмжээний ургац бүрдүүлнэ. Арав гаруй жил ургуулж болох эл таримал 2-3 дахь жилээ бүрэн биежнэ. Гантай нөхцөлд өвсний ургац нь 10-12 центнерээс хэтрэхгүй ч усалж, бордоход үүнээс 2.5-3 дахин нэмэгдэнэ
2	Царгас	150кг		Царгас нь уургийн өндөр агууламжтай тул бүх төрлийн мал сайн иддэг ба таримал хадлан бэлчээр болон атаршсан тариалангийн талбайн н өхөн сэргээлтэнд тариалж хөрсний бүтэц , үржил шимийг сайжруулахад ашиглана. Усалгаатай нө хцөлд ургалтын хугацаанд 2-3 удаа хэнзийн ургац авах буюу мал бэлчээрлүүлэх боломжтой.
3	Ерхөг	250кг		Таримал хадлан, бэлчээр бий болгох, тал хлагдсан хөрсийг нөхөн сайжруулахад т охирно. Амьдралын 2 дахь жилээс эхлэн тэжээлд өвс бэлтгэх технологийн дагуу хадаж ба мал бэлчээх зэргээр 5-6 жил ашиглах боломжтой.
4	Судан	150кг		Жилийн Судан бол мал аж ахуйд ногоон массыг ашиглан хөдөө аж ахуйн аж ахуйн нэгжүүдийн хуурай хээрийн бүс нутагт хадлан эсвэл дарш бэлтгэх зорилгоор ургадаг өвс юм. Хачирхалтай Суданаас ирсэн зочин бол тэжээлийн үнэ цэнэтэй ургац юм

Зураг №5. Талбайн хөрс бэлдэх явц

Зураг №6. Олон настын тариалалт хийж байх үе

Зураг № 7. 2025 оны тариалалт хийсэний дараах болон ургалтын байдал

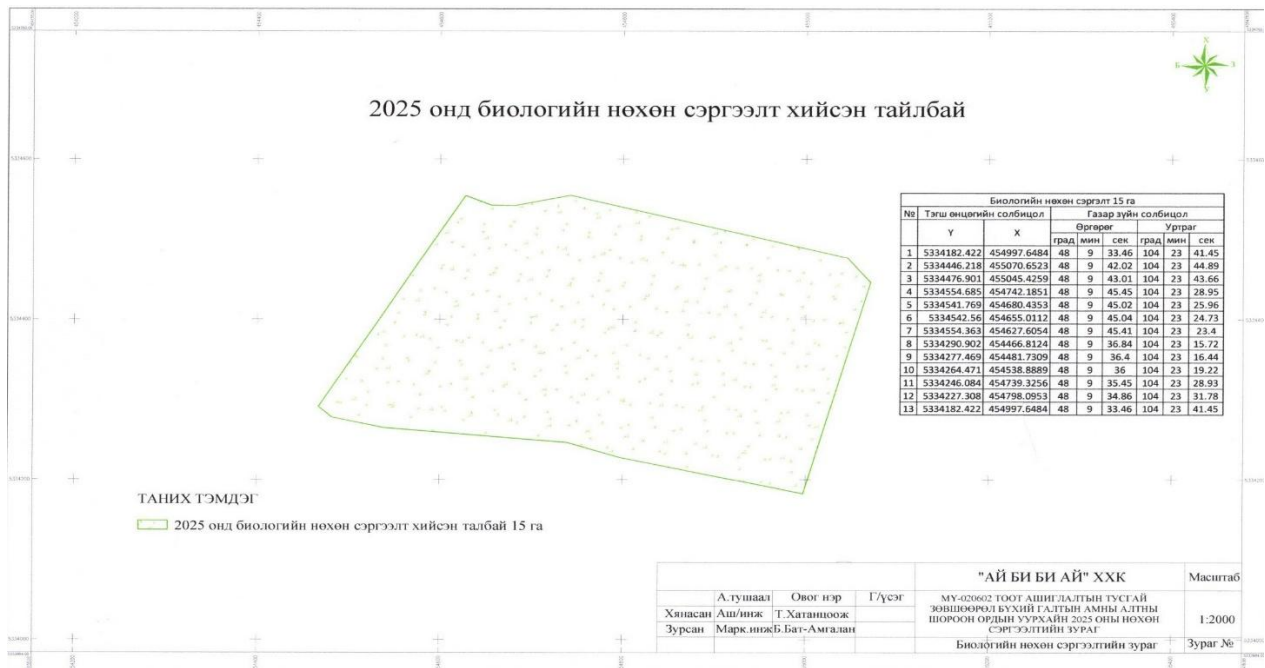
Зураг №8. 2025 оны биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн харагдах байдал.

Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын хувьд дараах солбилцол бүхий

Хүснэгт №8

Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийсэн талбайн солбилцол

Биологийн нөхөн сэргээлт 15 га								
№	Тэгш өнцөгийн солбицол		Газар зүйн солбицол					
	Y	X	Өргөрөг			Уртраг		
			град	мин	сек	град	мин	сек
1	5334182.422	454997.6484	48	9	33.46	104	23	41.45
2	5334446.218	455070.6523	48	9	42.02	104	23	44.89
3	5334476.901	455045.4259	48	9	43.01	104	23	43.66
4	5334554.685	454742.1851	48	9	45.45	104	23	28.95
5	5334541.769	454680.4353	48	9	45.02	104	23	25.96
6	5334542.56	454655.0112	48	9	45.04	104	23	24.73
7	5334554.363	454627.6054	48	9	45.41	104	23	23.4
8	5334290.902	454466.8124	48	9	36.84	104	23	15.72
9	5334277.469	454481.7309	48	9	36.4	104	23	16.44
10	5334264.471	454538.8889	48	9	36	104	23	19.22
11	5334246.084	454739.3256	48	9	35.45	104	23	28.93
12	5334227.308	454798.0953	48	9	34.86	104	23	31.78
13	5334182.422	454997.6484	48	9	33.46	104	23	41.45

Зураг №9. Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн байр зүйн зураг

2.2.3. Тэрбум мод төслийн хүрээнд хийгдсэн ажил

Тэрбум мод төслийн хүрээнд тайлант 2025онд 2000 ширхэг мод тарьсан. Төсөл хэрэгжиж эхэлсэнээс хойшхи хугацаанд:

- 2022 онд ажилчдын хотхонд 300 ширхэг шар хуайс

- 2023 онд нөхөн сэргээсэн талбайд улиас 1000 ширхэг, шар хуайс 500 ширхэг
- 2024 онд нөхөн сэргээсэн талбайд бургас 200 ширхэг, улиас 700 ширхэг, хайлаас 1500 ширхэг,
- 2025 онд нөхөн сэргээсэн талбайд голт бор 500 ширхэг, хайлаас 1500 ширхэгийг тарьсан.

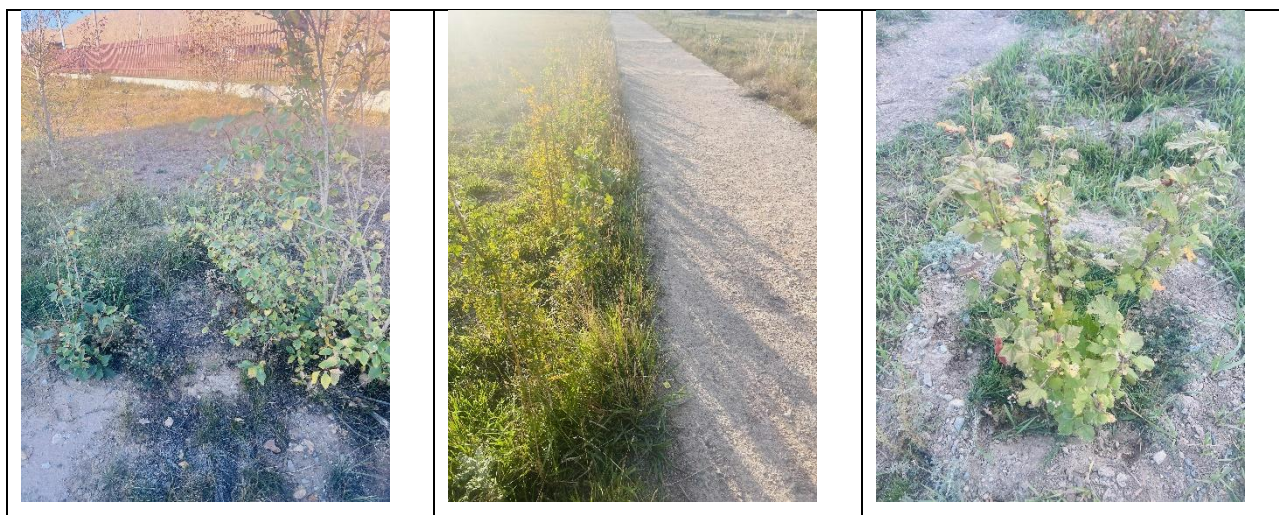
Дээрх жилүүдэд тариалсан моднуудын ургалтыг 2025 оны 10-р сарын байдлаар дүгнэж үзэхэд уурхайн ажилчдын хотхонд 476 ширхэг, уурхайн нөхөн сэргээсэн талбайд 2084 ширхэг мод ургаж байна. Үүнээс харахад тарьсан модны арчилгаа тордолгоог сайжруулах хэрэгцээ шаардлага байгаа юм.

Хүснэгт №9

Ажилчдын хотхонд ургаж байгаа модны тоо хэмжээ

№	Нэр төрөл	Тоо хэмжээ, ширхэг
1	Бургас	12
2	Шар хуас	300
3	Хүрэн монс	43
4	Улиас	93
5	Гацуур	16
6	Хайлаас	12
	Нийт	476

Зураг №10. Ажилчдын хотхонд ургаж буй моддын ургалт

Хүснэгт №10

Уурхайн нөхөн сэргээсэн талбайд ургаж байгаа модны тоо хэмжээ

д/д	Нэр төрөл	Тоо хэмжээ, ширхэг
1	Бургас	50
2	Шар хуас	50
3	Улиас	650
4	Голт бор	134
5	Хайлаас	1200
Нийт		2084

Зураг №11. Модны талбайн харагдах байдал

Зураг №12. Уурхайн нөхөн сэргээсэн талбайд ургаж буй модны зураг

Хүснэгт №11

2025 оны нөхөн сэргээлтийн ажлын хэмжээ ба зардал

<u>Үзүүлэлт</u>	<u>Төлөвлөлт</u>	<u>Гүйцэтгэл</u>	<u>Зардал, сая төг</u>
Техникийн нөхөн сэргээлт, га	15	15	960,0
Биологийн нөхөн сэргээлт, га	10	15	45,0
Тэрбум мод, ш	1000	2000	48,0
Нийт			1053,0

2.3. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Төв аймгийн БОАЖГ-аас Заамар сумын Хайлааст багийн нутаг Тосонгийн гол талбайд уулын ажилд өртөж эзэнгүй орхигдсон 3,0 га талбайд дүйцүүлэн хамгааллын ажил хийлгэхээр координат зааж өгсөн бөгөөд уг ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

Уг ажилд 15,0 сая төгрөг зарцуулсан.

Хүснэгт №12

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлт хийсэн 3 га талбайн солбицол

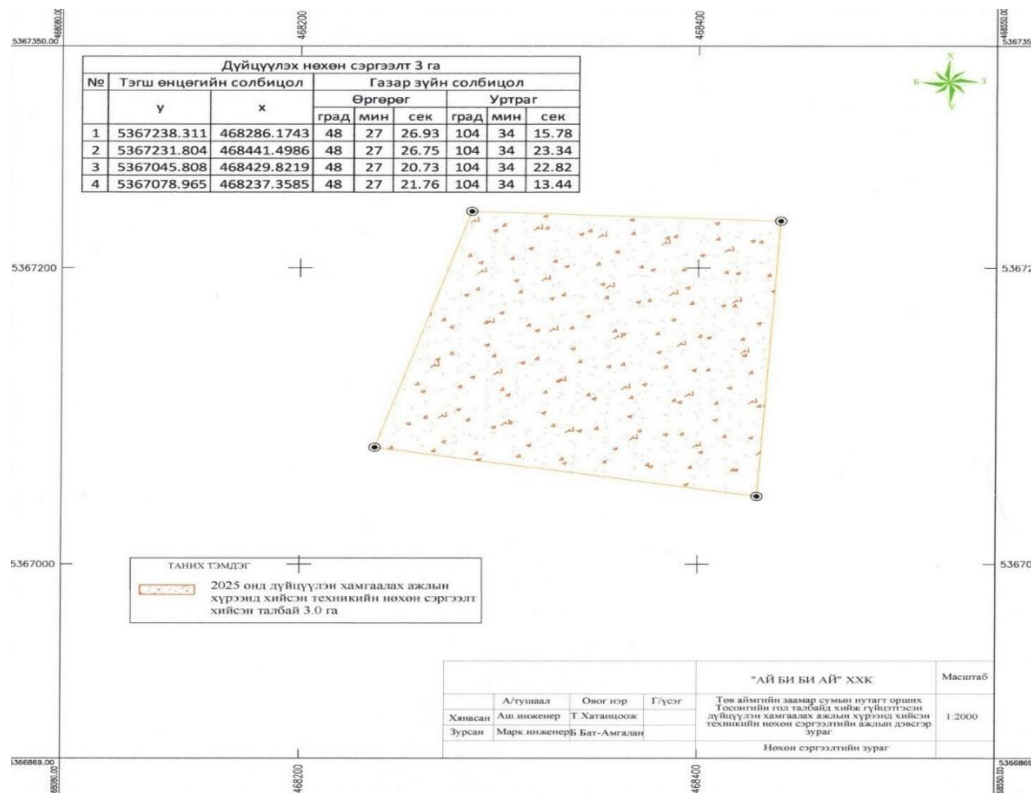
№	Тэгш өнцөгийн солбицол		Газар зүйн солбицол					
	у	х	Өргөрөг			Уртраг		
			град	мин	сек	град	мин	сек

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

1	5367238.311	468286.1743	48	27	26.93	104	34	15.78
2	5367231.804	468441.4986	48	27	26.75	104	34	23.34
3	5367045.808	468429.8219	48	27	20.73	104	34	22.82
4	5367078.965	468237.3585	48	27	21.76	104	34	13.44

Зураг №13. Дүйцүүлэн хамгаалах ажил хийгдсэн байдал

Зураг №14. Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн байр зүйн зураг

2.4.Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох

арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Тайлант 2025 онд Хайлааст багийн нөлөөллийн бүсийн 8 малчин өрхөд өрх тус бүрт хавар 2,0 сая, намар 2,0 сая төгрөгийг малын тэжээл, өвс худалдан авахад зориулж өгсөнөөс гадна 1 өрхийн газар чөлөөлөлт хийж 50,0 сая төгрөгийн нөхөн төлбөр төлсөн. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговрын арга хэмжээнд нийт 82,0 сая төгрөг зарцуулсан.

2.5.Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний

төлөвлөгөөний биелэлт

Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хэмжээнд 2018 онд археологи, палеонтологийн судалгааны ажлыг явуулж авран хамгаалах ажил хийгдсэн тул тайлант 2025 онд түүх соёлын өвийг хамгаалах талаар нийт ажиллагсад сургалт зохион байгуулсан.

2.6.Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Төслийн хүрээнд олборлосон элсийг уурхайн талбайд скруберээр баяжуулна. Өөрөөр хэлбэл, ажилчид, инженер, техникийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсадын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дутуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт №13

Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг
Түлшний агуулах, автомашин, ажилчдын байр, цахилгаан үүсгүүр бүхий газруудад гал түймэр гарах магадлалтай. Мөн хаврын хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд тамхины цог зэргээс хээрийн түймэр гарч болзошгүй	Бүх ажилчдыг гал түймэр унтраах компанийн дотоод сургалтад хамруулсан	0,5
	Гал унтраах багаж хэрэгслийг шаардлагатай газруудад байрлуулсан.	1,8
	Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж, шаардлагатай газруудад нүдэнд харагдахуйц газруудад байрлуулсан.	0,5
Ажилчид бэртэх, эрүүл мэнд хохирох, амь нас эрсдэх, уурхайн үйл ажиллагаа саатах, тоног төхөөрөмж эвдэрч гэмтэх	Ажилчдыг ээлжинд гарахын өмнө өдөр бүр аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаанд хамруулдаг.	-
	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн төвийн мэргэжилтнүүдтэй хамтран нийт ажилтан ажиллагсад аюулгүй ажиллагааны сургалт зохион байгуулсан.	0,2

Жолооч нарын санамсар болгоомжгүй үйлдлээс машин техникүүд мөргөлдөх, хүн амьтан дайрах, мөргөх зэргээр гэмтээж бэртээх гэх мэт осол аваар гарах	- Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах, - Анхааруулга, замын тэмдэг тэмдэглэгээг шаардлагатай газруудад байрлуулах	0,8
	Жолооч бүрийг даатгалд хамруулах	14,1
	Машины кабин бүрт эмийн сан, галын хор байрлуулах зэрэг ажлуудыг хийсэн.	1,4
Нийт ажилчдадаа анхан шатны эмнэлгийн тусламж үзүүлэх		12,0
Нийт зардал, мян.төг		31,3

Гал түмэр:

Уг нутаг дэвсгэр нь гал түймэрийн аюул осол ихтэй бүс нутагт хамаарах бөгөд хавар, намрын улиралд салхи, шуурга ихтэй байдаг учир ил задгай газарт гал гарахаас болгоомжлох нь чухал.

Уурхайн жил бүрийн уулын ажлын төлөвлөгөө болон аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөндөө галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тусгаж гал унтраах багаж хэрэгсэлээр хангаж ажилладаг. 2025 онд гал түймрийн болзошгүй аюулын талаар компаний зүгээс шаардлагатай арга хэмжээнүүдийг түргэн шуурхай авч ажилласан.

Зураг №15. Галын булан

Хөрсийг химийн бодисоор бохирдуулах, шатах тослох материалыг ил задгай асгахгүй байх зэрэгт анхаарч ажилласан. Шатах тослох материалын хадгалах агуулах, засвар үйлчилгээний талбай, хаягдал тос, тосон бүтээгдэхүүний агуулах зэргийг үер ус, галын аюулд өртөхөөргүй газарт сонгон байгуулсан.

Шатах тослох материал, хаягдал тос-тосон бүтээгдэхүүний агуулах зэрэгт санамсаргүй тохиолдлоор асгарахаас урьдчилан сэргийлж сануулга, самбар, тэмдэг, тэмдэглэгээ байрлуулж, тусгайлан сургалт явуулсан болно. Мөн сэрдэлийн үед хэрэглэх эд материал, элс хайрга, галын аюулгүйн булан байгуулж, онцгой бүсийн тусгай тэмдэг тэмдэглэгээг байрлуулж ажиллаа. Уурхайн бүсэд хөрсний дээж авхуулж химийн шинжилгээ хийлгэсэн.

Хөрс чулуулаг болон ургамлын био давхаргын бүрхэвчийг гэмтээж хордуулахгүй байх ухамсарт суралцуулан ажиллаж байна.

Зураг №16. ШТМатериалыг битүүмжлэлтэй саванд хадгалж байгаа нь

Олон салаа зам хөрс эвдлэх аюултайг тооцож замын сүлжээг цэгцтэй болгож үйлдвэрийн технологийн замуудыг хийж, замуудын эхэнд анхааруулах тэмдэг тавьж тэмдэгжүүлсэн. Сургалт, сурталчилгааг тогтмол явуулж ажиллалаа.

Зураг №17. Замын тэмдэг тэмдэглэгээ

"Галтын амны дээд хэсэг"-ны шороон ордод алт агуулсан баяжмалыг баяжуулахад усаар угаан хүндийн хүчний буюу гравитацийн аргаар баяжуулдаг учир ямар нэгэн химийн бодис ашигладаггүй эерэг онцлогтой. Иймд баяжуулах үйлдвэрт ямар нэгэн химийн бодис хэрэглээгүй болно.

2.7.Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

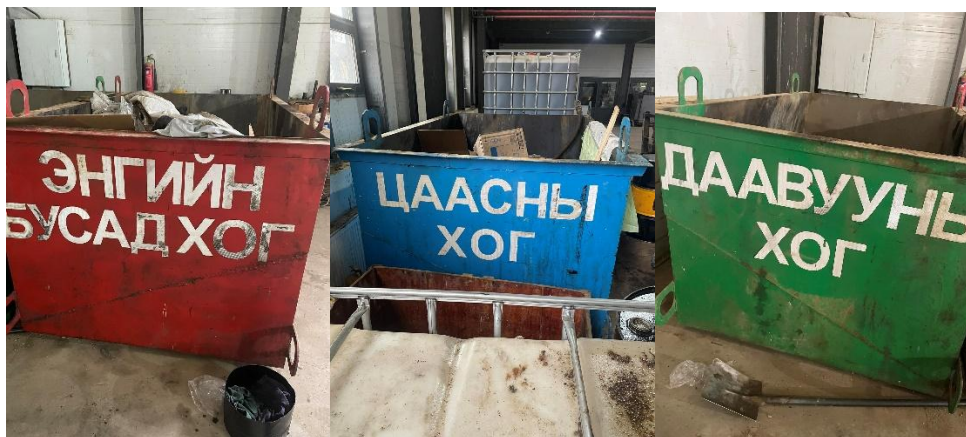
Уурхайн үйл ажиллагаа явагдаж эхлэхэд хог хаягдал гарснаар тухайн газар нутгийг бохирдуулах, мөн ажиллаж амьдарч байгаа ажилчид, нутгийн иргэдийн эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх магадлалтай тул дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэв.

Уурхайн хог хаягдлыг цэвэрлэх, зайлуулах, устгах, булах үйл ажиллагаа нь БОНБНУ-нд тусгасны дагуу, мөн Заамар сумын Хайлааст багтай гэрээ байгуулж ажилласан. Гэрээг хавсаргав.

Уурхайн хог хаягдлыг дараах байдлаар ангилсан. Үүнд:

1. Ахуйн хэрэглээний хог хаягдал
2. Шингэн хог хаягдал
3. Хатуу хог хаягдал

Ахуйн хэрэглээний хог хаягдал ажилчдын байрнаас гарах хог, цайны газраас гарах хаягдал, ажлын байрны хог, тосгоноос гарах хог хаягдлууд багтана. Ахуйн хэрэглээний хог хаягдлыг тусгайлан бэлдсэн битүүмжлэл сайтай савнуудад цаас, хуванцар, бусад зэргээр ялган ангилж, цаас хуванцарыг нь шатаах, гарсан үнс нурамыг нь бусад хог хаягдалтай төвлөрсөн хогийн цэгт хаядаг.

Зураг №18. Хог хаягдлын ангилгааны байдал

Шингэн хог хаягдалд: Уурхайн хүнд даацын машин механизмын засвар үйлчилгээ хийгдсний дараагаар сольсон тос масло, шүүр, ахуйн хэрэглээний бохирын ус гэх мэт хаягдал гарна. Техникийн засвар үйлчилгээг хийхдээ шингэнийг зориулалтын саванд тосж аван, шүүлтүүрийг хатуу хог хаягдал буюу төмрийн хаягдалд тусад нь байрлуулсан. Шингэн хаягдал буюу тос малыг хувь хүн болон аж ахуйн нэгжид хэрэгцээгээр нь борлуулж худалдах, хүйтэн сэрүүний улирал эхлэхэд угаах төхөөрөмж болон механик цехийн зуухнуудыг халаахад ашигладаг байсан ба бусад хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгт зохих журмын дагуу дарж булах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэн.

Ахуйн хэрэглээний шингэн бохирын хаягдлыг цооног байгуулан түүнд зайлуулан ариутгалыг тогтмол хийж ашиглалтын хугацаа дуусахад ариутган дарж булшлах арга хэмжээг авна. Үүнээс гадна бие засах газрын битүүмжлэлийг сайн хийж, тогтмол ариутгал цэвэрлэгээ хийх арга хэмжээг авч ажилласан.

Хатуу хог хаягдалд:

Уурхайн механик цех, токарийн суурь машин, засвар үйлчилгээ хийгдсэн машин механизмаас гарах хатуу хог хаягдлууд орно. Иймд уулын тоног төхөөрөмж, засварын газар болон үйлдвэрлэлийн үүсэлтэй металл хаягдлыг тусгай талбайд ангилан цуглуулж, тээвэрлэн борлуулахад бэлтгэн хураасан.

Зураг №19. Хаягдал төмөр, дугуй зэргийг тусад нь ялгасан байдал

Улаанбатар хотод түүхий эд авах цэгүүдэд тушаахаар хадгалж байна.

Төслийн үйл ажиллагаанаас үүссэн хог хаягдлыг зайлуулахдаа дараахь дэс дарааллыг баримталж ажилласан

- Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь арилгах, бууруулах
- Хаягдал бүтээгдэхүүнийг дахин ашиглах (хэрэв шаардлагатай бол сэргээн зассаны дараа)

Хүснэгт №14

Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг
Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилах нь хог хаягдлыг дахин ялгах	Хог хаягдал ангилан ялгаж хаях зориулалттай хогийн савнуудыг ажилчдын хотхон, засварын газар, цайны газар зэрэг шаардлагатай газруудад тавих ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	0,5
	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж байх	-
Хог хаягдалаар хөрс, газрын доорхи ус	Хог хаягдал түр хадгалах талбайг шимт хөрсийг нь хуулан хайргаар зузаан дэвсэлт хийж нэвчилт	0,5

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

бохирдож болзошгүй	явагдахааргүй болгосон.	
Төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдлаар хөрс, гадаргын болон газрын доорхи ус бохирдуулах сөрөг нөлөөтэй	Хуванцар сав, шил, лааз гэх мэт хаягдлыг 2-догч түүхий эд авах цэгт тушаахаар цуглуулж байгаа.	0,25
	Дугуйн хаягдлыг байгальд шууд хаялгүй тусгай талбайд цуглуулж Талст Орд ХХК-д нийлүүлсэн.	1,0
	Автомашин сэлбэг, төмрийн хаягдлыг тусгай талбайд цуглуулж байгаа.	0,2
	Хөрс шатах тослох материалаар бохирдсон тохиолдолд бохирдсон хэсгийг ялган авч саармагжуулдаг.	1,2
	Боломжтой хог хаягдлыг дахин ашиглах зарчмаар ажилладаг. Үүний нэг нь хаягдал цаасыг гал түлэхэд ашиглах, принтерийн хорыг дахин цэнэглэж ашиглах, хаягдал төмөр, сэлбэгийг сэлгэн засаж ашиглах гэх мэт	-
Ахуйн аюултай хог хаягдал болон шатах тослох материалаар хөрс, газрын доорхи ус бохирдож болзошгүй	Хэрэглэсэн батерей, принтерийн хор гэх мэт ахуйн аюултай хог хаягдлыг уурхайн талбайд битүүмжлэл сайтай хадгалах	-
	Уурхайгаас гарсан ажилласан тос тосолгоо, шатах тослох материалыг тусгайлан битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулан хаягдал тос боловсруулах “Хай Би Ойл” үйлдвэрт нийлүүлдэг.	1,3
Ажилчид санаатай болон санамсаргүйгээр ил задгай хог хаях	Уурхайн ажилчдад өөрсдийн үйл ажиллагаанаас үүссэн хог хаягдал, түүнийг хэрхэн ангилан ялгах, боломжтойг дахин ашиглах талаар сургалт явуулдаг.	0,2
Нийт зардал, мян.төг		5,15

2.8. Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

Тухайн төслийг хэрэгжүүлснээс үүдэн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдал, шинээр үүсэн бий болсон нөхцөл байдалд ажиглалт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг “орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр” гэх бөгөөд тайлант 2025 онд ундны усны шинжилгээг 2 удаа, технологийн усны шинжилгээг 2 удаа, хөрсний шинжилгээг 2 удаа, агаарын шинжилгээг 1 удаа хийлгүүлсэн. Дээрх шинжилгээнүүдийн хариу хэвийн гарсан бөгөөд шинжилгээний үр дүнг хавсралтаар оруулав. Энэ ажилд нийт 1,5 сая төгрөг зарцуулсан.

2.9. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгээр үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг

нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна. Байгаль орчны асуудал нь зөвхөн байгаль орчны ажилтан, мэргэжилтэнүүд анхаарал хандуулах биш захирлаас эхлээд уурхайн бүхий л ажилтануудын анхаарал хандуулах чухал асуудал юм.

“Галтын ам”-ны алтны шороон ордыг ашиглах төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй болон голлох сөрөг нөлөөллийг тогтоож, технологийн шийдлийг зөв сонгон хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зайлшгүй дагаж мөрдөх байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр зэргийг уурхай ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэл дээр үндэслэн холбогдох хууль эрхийн бичиг, норм дүрэм, стандарт, заавар журам зэргийн дагуу ажилласан.

2025 онд Заамар сумын хогийн цэгийг цэвэрлэх ажлыг хийж гүйцэтгэсэнээс гадна Өлийн давааны зам арчилгааг 1 удаа хийсэн.

Хүснэгт №15

Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг
БО-ны асуудлыг хариуцан ажиллах үүргийг уурхайн ИТА-нуудад үүрэг болгож, хэрэгжилтийг ханган ажилласан.	0,3
Үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө БО-г хамгаалах талаар нийт ажилчдад сургалт зохион байгуулсан.	0,2
БО-ныг хамгаалах талаар хийсэн ажлаа орон нутгийн засаг захиргаанд тайлагнах	0,2
Орон нутгаас тавьсан санал хүсэлтийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэж байх гэж тусгасны дагуу Нийгмийн хариуцлагын гэрээний хүрээнд Заамар сумын хогийн цэгийг цэвэрлэх ажлыг хийж гүйцэтгэсэнээс гадна Өлийн давааны зам арчилгааг 1 удаа хийсэн.	20,0
Нийт, сая.төг	20,7

2.10. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт

Уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгах, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх, тогтвортой уул уурхайг дэмжих үүрэг хүлээсэн бөгөөд ажилчид, орон нутгийн иргэд болон бусад сонирхогч талуудад төслийн байгаль орчны бодлого үйл ажиллагааг нээлттэй болгох, ажил хэрэгч

харилцааг дэмжих үүднээс төслийн БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад 2025 оны 10-р сард Заамар сумын төвд “Спорт өдөрлөг” арга хэмжээн дээр уурхайн үйл ажиллагааны танилцуулга хийсэн.

Хүснэгт №16

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө хэрэгжилтийн зардал

№	Арга хэмжээ	Зардал, сая.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	7,6
2	Нөхөн сэргээлт	1053
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	15,0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ	82,0
5	Түүх,соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ	0
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	31,3
7	Хог,хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	5,15
8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	20,7
9	Орчны хяналт шинжилгээ	1,5
10	БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах	0
	Нийт зардал, мян.төг	1216,25

Тус уурхай нь 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, хэрэгжилтэд нийтдээ 1216,25 сая төгрөгийг зарцуулсан.

ДҮГНЭЛТ

2025 онд “Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших Галтын амны дээд хэсгийн” алтны шороон орд нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаандаа “Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр”-ийн дагуу нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийх, мөн анги тосгоны эрүүл ахуйг сайжруулах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн ба ил уурхайн тоосжилт хөрсний эвдрэлийг бууруулах зэрэг олон ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

Үүнд:

Уул уурхайн үйл ажиллагааны үр дүнд эвдрэлд орсон газруудыг хуучин төрхөнд нь дөхүүлэх үүднээс баталсан стандартын дагуу техникийн нөхөн сэргээлтийг явуулан, сөрөг нөлөөлөлийг багасгах урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн.

Уурхайн олборлолтын явцад хөрс хуулалтын ажлыг уулын ажилтай уялдуулж тээвэртэй системээр дотоод овоолгоор ашиглагдсан орон зай руу хийж нөхөн сэргээлтийн ажлыг гүйцэтгэж байсан.

Нийт 15,0 га талбайд техник, 15,0 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт, 2000 ширхэг мод тарьсан бөгөөд байгаль орчны төлөвлөгөөний биелэлтийн зардлын дүн 1216,25 сая төгрөг байгаа бөгөөд зардал нь үйлдвэрлэлийн зардлын түлш шатхуун, цалин хөлс, урсгал зардал гэх мэт зардлаар тооцогдон гүйцэтгэгдсэн болно.